
**АРНАЙЫ ЖӘНЕ ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ
АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ
СПЕЦИАЛЬНОГО И ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

**ҒТАМА 14.15.01
ӘОЖ 371.132**

DOI 10.51889/2960-1673.2024.77.2.001

Шарипова А.,¹ Егенисова А.²

¹*Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті,
докторант, aigerim1.sharipova@yu.edu.kz*

²*Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті,
п. э. к., қауымдастырылған профессор, almazhai66@mail.ru*

**ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ПЕДАГОГТЕРДІҢ ЭМОЦИОНАЛДЫ
ЖАНУЫ МӘСЕЛЕЛЕРІ**

Аңдатпа

Бұл мақалада инклюзивті білім беру жүйесіндегі педагогтердің эмоционалды жану деңгейін зерттеу нәтижелері келтірілген. Зерттеу кәсіби күйіп қалудың үш негізгі аспектісін бағалады: эмоционалдық сарқылу, деперсонализация және жұмысқа жеке қанағаттану. Талдау нәтижесінде педагогтердің едәуір бөлігі эмоционалдық сарқылудың жоғары деңгейін және қалыпты адамгершіліктен айырылғанын анықтады. Алайда, олардың көпшілігі өздерінің кәсіби қызметіне риза екенін айтады. Бұл нәтижелер күйіп қалу синдромының даму қаупін азайту және кәсіби әл-ауқатты жақсарту мақсатында ЕББҚ бар балалармен жұмыс істейтін педагогтерді қолдау тәсілдерін әрі қарай зерттеу мен әзірлеудің маңыздылығын көрсетеді.

Түйін сөздер: инклюзивті білім беру, педагог, педагогикалық қызмет, эмоционалды жану, кәсіби деформация.

Шарипова А.,¹ Егенисова А.²

¹*Каспийский университет технологий и инжиниринга имени Ш.Есенова,
докторант, aigerim1.sharipova@yu.edu.kz*

²*Каспийский университет технологий и инжиниринга имени Ш.Есенова,
к. п. н., ассоциированный профессор, almazhai66@mail.ru*

**ПРОБЛЕМЫ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ВЫГОРАНИЯ ПЕДАГОГОВ СИСТЕМЫ
ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

Аннотация

В этой статье представлены результаты исследования уровня эмоционального выгорания педагогов инклюзивного образования. В исследовании оценивались три ключевых аспекта профессионального выгорания: эмоциональное истощение, деперсонализация и личная удовлетворенность работой. В результате анализа выяснилось, что значительная часть учителей испытывала высокий уровень эмоционального истощения и умеренную дегуманизацию. Однако большинство из них довольны своей профессиональной деятельностью. Эти результаты подчеркивают важность дальнейшего изучения и разработки

подходов для поддержки педагогов, работающих с детьми с ООП, с целью снижения риска развития синдрома выгорания и улучшения профессионального благополучия.

Ключевые слова: инклюзивное образование, педагог, педагогическая деятельность, эмоциональное выгорание, профессиональная деформация.

Sharipova A.,¹ Yegenissova A.²

¹ Caspian University of Technologies and engineering named after Sh.Yessenov, doctoral student, aigerim1.sharipova@yu.edu.kz

² Caspian University of technologies and engineering named after Sh.Yessenov, Candidate of pedagogical sciences, associate professor, almazhai66@mail.ru

PROBLEMS OF TEACHERS' BURNOUT IN INCLUSIVE EDUCATION

Abstract

This article presents the results of a study of the level of emotional burnout among teachers of inclusive education. The study assessed three key aspects of professional burnout: emotional exhaustion, depersonalization, and personal job satisfaction. As a result of the analysis, it turned out that a significant part of the teachers experienced a high level of emotional exhaustion and moderate dehumanization. However, most of them are satisfied with their professional activities. These results highlight the importance of further exploring and developing approaches to support educators working with children with special educational needs in order to reduce the risk of burnout syndrome and improve professional well-being.

Keywords: inclusive education, teacher, pedagogical activity, emotional burnout, professional deformation.

Кіріспе

Білім беру жүйесінің үздіксіз дамуына жағдайында педагог қызметі білім беру мен тұтас педагогикалық үдерістің жаңа жағдайларына бейімделуге байланысты ұдайы өзгерістерге ұшырап тұрады. Осындай өзгерістерден туындайтын білім беру сапасы мен білім беру саласы қызметкерлерінің кәсіби құзыреттілігіне күшейтілген талаптар педагогтердің психикалық және психологиялық денсаулығына кері әсерін тигізеді.

Осындай себептерден оқытушылардың денсаулығын сақтауға бағытталған іс-шараларға көп көңіл бөлінбейді, мұндай іс-шаралар эмоционалды жану синдромы мен кәсіби деформацияның алдын алуға көп септігін тигізген болар еді [1,30]. Көптеген педагогтер кәсіби қызметке кері әсер ететін шаршау, апатия, көңілі қалу, созылмалы күйзеліс сияқты психикалық күйлерді өздерінен байқайтындығын хабарлауда [2, 413].

Эмоционалды жану синдромының дамуына сыртқы және ішкі факторлар әсер етуі мүмкін. Мұндай факторларды былай жіктеуге болады: сыртқы факторлардың біріне педагог жұмысына әсер ететін және қатты қысым мен стресс туындататын көп эмоционалды әсерлерге толы кәсіби қызмет ерекшелігін жатқызуға болады. Ішкі факторларға өмірлік және кәсіби тұрғыда өз-өзіне көңіл толмаушылықтан туындайтын тұлғалық факторды есептеуге болады.

Сонымен қатар, эмоционалды күйзеліске душар ететін негативті факторлардың бірі – уақыт жетіспеушілігі. Бұл фактор тек қана эмоционалды жай-күйдің күйзелісіне емес, сонымен бірге психосоматикалық аурулардың бастамасы болып табылатын физикалық шаршауға әкеп соқтырады.

Зерттеу материалдары мен әдістері.

Педагогтердің эмоционалды жануы – бұл педагогтер үшін де, олардың білім алушылары үшін де ауыр зардаптарға әкелетін білім берудегі жиі кездесетін мәселе.

Шаршау педагогтерге ауыр физикалық және психологиялық әсер етуі мүмкін, соның ішінде бас ауруы, асқазан-ішек жолдарының проблемалары, шаршау және депрессияға ұласады. Сонымен қатар, «эмоционалды күйреген» педагогтер көбінесе өз тиімділігінің төмен деңгейін, яғни өздерінің оқытушылық міндеттерін толығымен орындай алмайтындықтарын сезінеді. Нәтижесінде олар сыныпта жазалау әдістерін көбірек қолдана бастайды және білім алушылармен қарым-қатынасына аз мән береді [1, 30].

Жақында жүргізілген зерттеулер педагогтердің эмоционалды жануы білім алушылардың үлгеріміне теріс әсер етуі мүмкін екенін көрсетті.[3]. Бұл педагогтердің жануының зиянды әсерлері оқушылардың оқу ортасы мен академиялық жетістіктеріне әсер ететін жеке педагогтерге ғана қатысты болмауы мүмкін екенін көрсетеді.

Инклюзивті білім беру жүйесіндегі педагогтердің эмоционалды жануына ықпал ететін факторлар көп қырлы. Оқытудың жоғары талаптары мен эмоционалды жүктемелерден басқа, инклюзивті білім беру жағдайындағы педагогтер әртүрлі білім алушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыру, көмекші қызметкерлермен үйлестіру және күрделі саясатты жүзеге асыру сияқты бірегей стресс факторларына тап болуы мүмкін. [4, 79] Инклюзивті сабақтар педагогтерден сараланған оқыту мен жеке қызметтерді ұсынуды талап етеді. Мінез - құлықты басқарудың кәсіби стратегияларын бейімдеу және қолдану - бұл психологиялық және физикалық тұрғыдан шаршатуы мүмкін,сонымен қатар, COVID-19 пандемиясы кезінде қашықтықтан оқыту мен гибриді оқыту үлгілеріне жылдам көшу қосымша қиындықтар туғызды, өйткені педагогтер жаңа технологиялар мен оқыту әдістеріне тез бейімделіп, денсаулық сақтау дағдарыстарымен байланысты жеке және кәсіби мәселелерді шешуі керек болды [1; 2].

Ғылыми әдебиеттерді талдау негізінде басқарушылық қолдаудың болмауы, білім мен ресурстардың жеткіліксіздігі, сондай-ақ сыныптардың үлкен мөлшері инклюзивті білім беру жағдайында педагогтердің күйзелісі мен күйіп қалуын арттыратындығы анықталды [5]. Барлық білім алушылардың әртүрлі қажеттіліктерін қанағаттандыруға жеткіліксіз дайындық сезімімен, сондай-ақ тәуелсіздік пен олардың жұмыс ортасын бақылаудың болмауымен бірге педагогтер депрессияға ұшырап, күйзеліске ұшырауы мүмкін [4,81].

Сондай-ақ, оқытудың инновациялық әдістерін әзірлеу педагогтерден қосымша жеке ресурстарды талап етеді, бұл олардың эмоционалды шаршауына әкеледі [5].

Нәтижелер және талдау жасау.

Осыған байланысты біз ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс жасайтын педагогтердің жануы қаупін және олардың білім беру қызметіне қанағаттануын анықтауға бағытталған зерттеу жүргіздік.

Зерттеуге Ақтау қаласының жалпы білім беретін орта мектептерінен 40 педагог қатысты. Зерттеу нәтижелерінің дұрыстығын қамтамасыз ету үшін респонденттердің саны жеткілікті болды. Зерттеу үшін келесі құралдар пайдаланылды: 1) Маслачтың күйіп қалу сауалнамасы (Maslach Burnout Inventory, MBI), 2) бағалау үшін әзірленген құрылымдық Dimensional сауалнамасы кәсіби қызмет контекстіндегі тұлғаның мінез-құлық қалауы. Сауалнамалар мұғалімдердің инклюзивті білім беру ортасында психологиялық климатты қабылдауын өлшейтін бағалау шкаласы ретінде қолданылды. Бұл стандартталған құралдар әртүрлі негіздер бойынша корреляция коэффициенттерін қолдана отырып статистикалық талдауға мүмкіндік береді.

Оларды қолданудың арқасында педагогтердің эмоционалды күйіп қалу мәселесі бойынша отандық ғылыми зерттеулердің нәтижелерін шет елдердегі ұқсас зерттеулермен салыстыруға болады. Сауалнамаға қатысқан мұғалімдердің екі тобы анықталды: бақылау тобы – ЕББҚ бар балалармен жұмыс істемейтін мұғалімдер және эксперименттік топ – ЕББҚ бар балалармен жұмыс істейтін орта мектеп мұғалімдері.

Респонденттерді тексеру 2023 жылдың ақпанынан мамырына дейін жүргізілді. Осы уақытта эксперименттік топ мұғалімдері арасындағы жұмысқа қанағаттану және күйіп қалу

дәрежесі туралы мәліметтер де талданды. Деректерді талдау 2024 жылдың сәуірінде, яғни оларды жинағаннан кейін бір жылға жуық уақыт өткен соң жүргізілді. Зерттеудің соңғы кезеңінде ОР балаларымен жұмыс істейтін мұғалімдер мен қарапайым сыныптарда жұмыс істейтін мұғалімдердің жұмысқа қанағаттану деңгейі мен күйіп қалу қаупі салыстырылды.

Шетелдік зерттеулер көрсеткендей, педагогикалық қызметкерлер, сондай-ақ медбикелер мен оңалту қызметкерлері көмекші мамандықтар тобына жатады, сондықтан кәсіби күйіп қалу синдромының даму қаупі жоғары мамандар болып табылады.

Біз педагогтердегі жану синдромының қауіп деңгейін бағалау үшін Н. Водопьянова мен Е. Старченкова бейімдеген «Кәсіби жану» сауалнамасын қолдандық. Бұл құрал адамның эмоционалды жағдайын диагностикалау үшін халықаралық тәжірибеде кең таралған құралдардың бірі болып табылады. Тәуекел деңгейі педагогтің жануын үш параметр бойынша анықтайды: эмоционалды сарқылу (ЕЕ), деперсонализация (DP) және жұмыс өнімділігінің төмендеуі/жеке жұмысқа қанағаттану (РА).

Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, инклюзивті тәжірибесі бар мектептің педагогикалық ұжымы эмоционалды жану синдромына айтарлықтай қауіп төндіреді. Әсіресе жоғары тәуекел деңгейі эмоционалды сарқылу саласында байқалады, сауалнамаға қатысқан педагогтердің 37,3% - ы бұл синдромның жоғары дәрежесін көрсетті, ал 42,1% - эмоционалды сарқылудың орташа дәрежесі бар, бұл жану синдромының даму қаупі орташа жоғары.

Кәсіби деформация мен эмоционалды жану синдромының негізгі аспектісі болып табылатын деперсонализация саласында сауалнамаға қатысқандардың 48% - ы жану синдромының даму қаупі орташа жоғары болды, ал 26,6% деперсонализация деңгейі төмен болды. Сауалнамаға қатысқандардың ең аз саны (25,4%) жану синдромының маңызды құрамдас бөлігі болып табылатын деперсонализация қаупінің жоғары дәрежесін көрсетті.

Оптимистік нәтижелерге жеке қанағаттану тұрғысынан қол жеткізілді, мұнда сауалнамаға қатысқандардың көпшілігі (81,9%) жеке қанағаттанудың жоғары деңгейін көрсетті, бұл осы салада ең аз күйіп қалу қаупін көрсетеді. Мұғалімдердің тек 2,3% - ы әртүрлі себептермен өз жұмыстарына наразылықтарын білдірді.

Осы зерттеу аясында шаршау синдромының тәуекел деңгейі мен жұмысқа қанағаттану деңгейі арасындағы байланысты анықтауға әрекет жасалды. Осы мақсатта статистикалық маңызды тәуелділіктерді анықтау үшін математикалық талдау әдістері қолданылды.

Сонымен бірге кәсіби сарқылу шкаласын талдау шаршау синдромының қауіп деңгейі мен мұғалімдердің жұмысына қанағаттану арасындағы статистикалық маңызды байланысты растады. Пирсонның корреляциялық талдауын қолдана отырып, көрсетілген айнымалылар арасындағы байланыс дәрежесі тексерілді. Алайда, анықталған байланыстар салыстырмалы түрде әлсіз болып шықты: эмоционалды сарқылу үшін ($R = -0,376$; $p < 0,01$), иесіздендіру ($r = -0,265$; $p < 0,01$) және жеке іске асыру ($r = 0,218$; $p < 0,05$).

Зерттеу мектептердің педагогикалық қызметкерлері арасында шаршау синдромының деңгейін төмендетуде жұмысқа қанағаттану маңызды рөл атқаратынын растайды. Жұмысқа қанағаттану мен күйіп қалу синдромының өзара байланысы аясында жұмыс орнындағы және педагогикалық ұжымдағы психологиялық жайлылық деңгейі де зерттелді. Отандық зерттеушілердің пікірінше, педагогтар ұжымындағы өзара түсіністік, жанжалдардың болмауы және тиімді өзара іс-қимыл жұмысқа қанағаттанушылықты арттыруға және мұғалімдердің эмоционалды күйіп қалу қаупін азайтуға ықпал ететін негізгі факторлар болып табылады.

Қарым-қатынасқа қанағаттанушылықты бағалау педагогтердің мектептегі жалпы климатты қабылдауын өлшейтін бір өлшемді рейтинг шкаласын қолдана отырып жүргізілді. Зерттеу нәтижелері оптимизмнің жоғары деңгейін көрсетті: сауалнамаға қатысқандардың көпшілігі (81,3%) жұмыс орнында эмоционалды қолайлы жағдайда болды, командалық өзара әрекеттесу мен ұжымның үйлесімді жұмысына оң баға берді. Олардың ішінде 35,7%-ы «толық қанағаттанған», 29%-ы «өте қанағаттанған», ал 16,6% - ы «қанағаттанған» деп жауап

берді. Респонденттердің 18,7% - ы олардың қанағаттануы бейтарап екенін атап өтті, ал 7,4%-ы ғана қарым-қатынастың сапасына наразылықтарын білдірді.

Зерттеу сонымен қатар Пирсонның корреляция коэффициентін қолдана отырып, ұжымдағы жұмысқа қанағаттану деңгейі мен климат арасындағы байланысты қарастырды, бұл статистикалық маңызды оң нәтижелерді көрсетті.

Зерттеуде қарастырылатын тағы бір маңызды фактор - педагогтердің өз қызметін қабылдауы. Қызметін ерекшеліктеріне қарамастан қабылдау мен ризашылық ету жұмысқа қанағаттануды арттыруға және күйіп қалу синдромының қаупін азайтуға ықпал ететін негізгі элементтер ретінде қабылданады.

Ерекше қажеттіліктері бар балалармен жұмыс істейтін педагогтер арасында жүргізілген сауалнама олардың кәсіби қызметінің ең жиі айтылатын жағымды жақтарын анықтады. Ең жиі айтылатын аспектілердің қатарына жоғары жүктеме (72,8%), өз бетінше шешім қабылдау мүмкіндігі (65,1%), ашық ауада өткізілетін уақыт (39,2%), релаксация және тыныс алу жаттығуларын қолдану (45,5%) және салауатты өмір салты мен физикалық белсенділікті сақтау мүмкіндігі (28,8%) кірді. Маңызды аспект - өзін-өзі тану мүмкіндігі болды (29,5%).

Педагогтер жұмыстың келесі жағымды жақтарын атап өтті: отбасылық атмосфера және жағымды климат, кәсіби даму және білім беру мүмкіндіктері, сондай-ақ мүмкіндігі шектеулі балаларға көмек көрсету мүмкіндігі, бұл жағымды эмоциялар әкеледі және оң кері байланыс береді.

Ғылыми зерттеулерде белгілі мұғалімдердің кәсіби құзыреттіліктері олардың жұмысына қанағаттану деңгейімен тығыз байланысты. Мысалы, қоршаған ортадағы атипті жағдайларды жеңе білу тәрбиешілердің қанағаттануына айтарлықтай әсер етеді. Шығармашылық шешімдер мен күнделікті әрекеттерді балалардың ерекше қажеттіліктеріне бейімдеудегі икемділік мұғалімдердің деперсонализациясын төмендетеді, ал өзін-өзі тану және өзін-өзі көрсету қабілеті эмоционалды шиеленісті төмендетуге ықпал етеді [6].

Бұл зерттеудің мақсаты мұғалімдердің мектеп ортасындағы кәсіби қызметінде кездесетін жиі кездесетін кедергілерді нақтылау болды. Респонденттер олардың жұмысына әсер ететін бірнеше негізгі аспектілерді атап өтті:

1. Әкімшіліктің оқу процесіне шамадан тыс араласуы (51,6%).
2. Сыныптардағы оқушылардың көп саны (44,2%).
3. Қауіпсіздік пен денсаулыққа гипер жауапкершілік (35,8%).
4. Аурудың жоғарылауы, әсіресе маусымдық инфекциялық кезеңдерде (24,2%).
5. Жоғары дауыстық жүктеме (17,9%).
6. Ата-аналармен жанжалды қарым-қатынас (16,8%).

Респонденттер сондай-ақ мектеп басшылығы тарапынан қолдаудың жоқтығын, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларда өзіне-өзі қызмет көрсету дағдыларының даму деңгейінің төмендігін, заңнамалық шаралардың қазіргі заманғы мектепке дейінгі білім беру шындығына сәйкестігін, көмекші персоналдың (тьюторлардың, ассистенттердің) жетіспеушілігінен еңбекті ұйымдастырудағы жиі өзгерістерді және әріптестердің, әсіресе жас мамандардың қабілетсіздігін атап өтті.

Зерттеуде айтылған бұл аспектілер әдебиетте және алдыңғы зерттеулерде сипатталған әдеттегі кәсіби қиындықтарға сәйкес келеді. Бюрократиялық процедуралардың жоғарылауы, шектеулі ресурстар және білім беру процесіне қатысты қоғамның жоғары үміттері мұғалімдер арасында жүктеме мен стресстің артуына әкеледі.

Қорытынды

Зерттеу жұмысқа қанағаттану педагогтердің күнделікті іс-әрекетінде, әсіресе олар көптеген кәсіби қиындықтар мен стресстік жағдайларға тап болған жағдайда шешуші рөл атқаратынын растайды. Әкімшілікпен өзара әрекеттесу, отбасылық және кәсіби орта, сондай-

ақ өзгеретін оқу жағдайларына бейімделу қабілеті педагогтердің тәжірибесінде маңызды рөл атқарады [7;8].

Зерттеу деректеріне сүйене отырып, әкімшілікпен өзара іс-қимылды жақсартуды, әріптестердің қолдауын және тиімді жұмыс істеу үшін қажетті ресурстарды қамтамасыз етуді қоса алғанда, педагогтердің еңбек жағдайларын жақсарту бойынша күш-жігердің қажеттілігі туралы қорытынды жасауға болады. Қосымша зерттеулер кәсіптік стрессті азайтуға және мектеп жағдайында білім сапасын жақсартуға бағытталған стратегиялар мен нұсқаулықтарды әзірлеу үшін осы аспектілерді зерттеуді жалғастыруы қажет деп санаймыз.

Болашақта мектептердегі ЕББҚ бар балалармен айналысатын педагогтерде жұмысқа қанағаттану және күйіп қалу синдромының қаупі туралы тереңірек зерттеу жүргізген жөн. Бұл зерттеу деректерді жинау мен талдаудың сапалы әдістерін қолдануы керек.

Сайып келгенде, педагогтердің шаршау мәселесін шешу олардың жеке және кәсіби әлауқаты үшін ғана емес, сонымен қатар инклюзивті сыныптарда сапалы білім мен оқушылардың табысын қамтамасыз ету үшін өте маңызды. Педагогтердің денсаулығы мен қолдауына мән бере отырып, мектептер білім беру процесінің барлық қатысушыларына тиімді болатын инклюзивті білім берудің тұрақты және тиімді моделін құруға ықпал ете алады [9;10].

Сонымен қатар, сыныптағы оқушылар санын реттеу және ақылға қонымды жұмыс жүктемесі педагогтерге инклюзия жағдайында сәтті жұмыс істеу үшін қажетті уақыт пен құралдарды пайдалануда шешуші рөл атқарады.

Пайдаланылған дереккөздер тізімі

1. Aloe, A M., Shisler, S., Norris, B., Nickerson, A B., & Rinker, T. (2014, June 1). A multivariate meta-analysis of student misbehavior and teacher burnout. Elsevier BV, 12, 30-44. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2014.05.003>
2. Madigan, D J., & Kim, L. (2021, January 1). Does teacher burnout affect students? A systematic review of its association with academic achievement and student-reported outcomes. Elsevier BV, 105, 101714-101714. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2020.101714>
3. Kotowski, S., Davis, K G., & Barratt, C L. (2022, February 18). Teachers feeling the burden of COVID-19: Impact on well-being, stress, and burnout. IOS Press, 71(2), 407-415. <https://doi.org/10.3233/wor-210994>
4. Yong, Z., & Yu, Y. (2007, September 1). Causes for Burnout Among Secondary and Elementary School Teachers and Preventive Strategies. Taylor & Francis, 40(5), 78-85. <https://doi.org/10.2753/ced1061-1932400508>
5. Pânișoară, I O., Lazar, I., Pânișoară, G., Chirca, R., & Ursu, A S. (2020, October 30). Motivation and Continuance Intention towards Online Instruction among Teachers during the COVID-19 Pandemic: The Mediating Effect of Burnout and Technostress. Multidisciplinary Digital Publishing Institute, 17(21), 8002-8002. <https://doi.org/10.3390/ijerph17218002>
6. Why and how leaders should tackle teacher wellness. (2022, November 8). <https://fordhaminstitute.org/national/commentary/why-and-how-leaders-should-tackle-teacher-wellness>
7. Nwoko, J C., Emeto, T I., Malau-Aduli, A., & Malau-Aduli, B S. (2023, June 6). A Systematic Review of the Factors That Influence Teachers' Occupational Wellbeing. Multidisciplinary Digital Publishing Institute, 20(12), 6070-6070. <https://doi.org/10.3390/ijerph20126070>
8. Aaronson, D., Barrow, L., & Sander, W. (2007, January 1). Teachers and Student Achievement in the Chicago Public High Schools. University of Chicago Press, 25(1), 95-135. <https://doi.org/10.1086/508733>